

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 152g/2020

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 387 alin. (3) din Codul de procedură penală
(*soluționarea acțiunii civile în procesul penal*)

CHIȘINĂU

22 decembrie 2020

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 28 septembrie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 22 decembrie 2020, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 387 alin. (3) din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Denis Grecu, în interesele dlui Radu Rotari, inculpat în dosarul nr. 1a-84/20, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată de la Curtea de Apel Chișinău format din dna Silvia Cecan și dnii Alexandru Spoială și Igor Mânăscuță, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Printr-o sentință din 23 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, dl Radu Rotari a fost condamnat în baza articolului 264 alin. (1) [*încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport*] din Codul penal. Instanța i-a aplicat dlui Radu Rotari o amendă în mărime de 600 de unități convenționale, echivalentul a 30000 de lei.

4. De asemenea, prima instanță a admis, în principiu, acțiunea civilă înaintată de partea vătămată dna Elena Stanciu către Radu Rotari privind încasarea prejudiciului material și a celui moral, precum și a cheltuielilor de asistență juridică, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă.

5. Nefiind de acord cu sentința primei instanțe, dl avocat Denis Grecu, în interesele dlui Radu Rotari, a contestat-o cu apel la Curtea de Apel Chișinău.

6. Pe 12 august 2020, dl avocat Denis Grecu a ridicat, în interesele dlui Radu Rotari, excepția de neconstituționalitate a articolului 387 alin. (3)

[*soluționarea acțiunii civile de instanța penală*] din Codul de procedură penală în fața Curții de Apel Chișinău.

7. Printr-o încheiere din 12 august 2020, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

„(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 114
Înfăptuirea justiției

„Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

Articolul 115
Instanțele judecătorești

„(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.

(3) Înfiiințarea de instanțe extraordinare este interzisă.

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sunt stabilite prin lege organică.”

9. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 387
Soluționarea acțiunii civile

„[...]”

(3) În cazuri excepționale când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amânată judecarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că prevederile articolului 387 alin. (3) din Codul de procedură penală afectează dreptul la apărare și fac iluzoriu dreptul la un proces echitabil sub aspectul examinării cauzei de o instanță competentă, obiectivă și independentă.

11. Astfel, autorul excepției susține că prevederile criticate permit instanței penale să admită o acțiune civilă, în principiu, doar în cazuri excepționale, însă nu indică aceste cazuri, fapt care conduce la soluționarea acțiunii civile în funcție de dorința judecătorului de a o examina, și nu în funcție de un factor obiectiv și de interesele justiției. Prin urmare, articolul 387 alin. (3) din Codul de procedură penală ar fi incert.

12. În opinia sa, dispozițiile contestate încalcă articolele 4, 6, 8, 20, 26, 114 și 115 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte din proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 387 alin. (3) din Codul de procedură penală, care prevede următoarele: „În cazuri excepționale când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amânată judecarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă”.

17. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză în care instanța penală a admis o acțiune civilă în principiu (a se vedea *supra* § 4). Prin urmare, Curtea consideră că prevederile contestate pot fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

18. Curtea observă că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

19. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de drept comun (DCC nr. 8 din 24 ianuarie 2020, § 27). Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate constituie o ingerință în vreun drept fundamental (DCC nr. 24 din 2 martie 2020, § 18).

20. Autorul excepției de neconstituționalitate a invocat că prevederile contestate ar fi contrare articolelor 4 [*drepturile și libertățile omului*], 6 [*separația și colaborarea puterilor*], 8 [*respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale*], 20 [*accesul liber la justiție*], 26 [*dreptul la apărare*], 114 [*înfăptuirea justiției*] și 115 [*instanțele judecătorești*] din Constituție.

21. Potrivit articolelor 24 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 39 din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea trebuie să fie motivată. Această condiție nu este îndeplinită în raport cu articolele 4, 6, 8, 114 și 115 din Constituție. În situații similare, Curtea a respins ca inadmisibile sesizările formulate, precizând că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretinsei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument (a se vedea DCC nr. 33 din 19 martie 2020, § 31, și jurisprudența citată acolo).

22. Curtea observă că autorul excepției de neconstituționalitate afirmă că prevederile contestate sunt incerte, pentru că nu stabilesc cazurile în

care poate fi admisă în principiu acțiunea civilă, fapt care ar încălca dreptul la apărare și dreptul la un proces echitabil.

23. Sub acest aspect, Curtea constată că prevederile contestate stabilesc clar că acțiunea civilă se admite, în principiu, atunci când trebuie amânată judecarea cauzei pentru a stabili exact suma despăgubirilor convenite părții civile. Așadar, destinatarul legii poate stabili sensul prevederilor contestate doar în baza textului care le specifică, adică prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică, pornind de la sensul uzual al termenilor.

24. Curtea notează că Constituția nu-i impune legislatorului obligația definirii tuturor termenilor folosiți în cuprinsul normelor de drept. În acest context, pornind de la principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea reține că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai curând la categorii generale, decât la liste exhaustive. Astfel, multe legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară. Astfel, Curtea reține că legea conține formulări care permit a fi adaptate la o multitudine de situații care nu pot fi expres enumerate (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 128 din 29 octombrie 2020, § 22).

25. Mai mult, Curtea constată că persoana dispune de suficiente garanții care asigură dreptul de acces liber la justiție și dreptul la apărare, inclusiv de a contesta cu apel sentința primei instanțe prin care s-a admis, în principiu, acțiunea civilă.

26. În consecință, Curtea reține că prevederile contestate nu restrâng exercitarea dreptului la apărare și a dreptului la un proces echitabil. Astfel, articolele 20 și 26 din Constituție nu sunt incidente.

27. În cele din urmă, Curtea notează că, sub aparența unor critici de neconstituționalitate a prevederilor contestate, autorul excepției de neconstituționalitate își exprimă, de fapt, prin argumentele invocate, dezacordul cu modul în care au fost interpretate și aplicate normele legale de instanța penală referitoare la soluționarea acțiunii civile.

28. Curtea reamintește că aspectele legate de interpretarea și aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale (a se vedea DCC nr. 106 din 7 octombrie 2019, §25; DCC nr. 97 din 6 august 2020, § 31). Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată. De altfel, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că rolul decizional conferit instanțelor de judecată urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor (*Rohlena v. Cehia*, [MC], 27 ianuarie 2015, §§ 50-51).

29. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate a articolului 387 alin. (3) din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Denis Grecu, în interesele dlui Radu Rotari, inculpat în dosarul nr. 1a-84/20, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 22 decembrie 2020

DCC nr. 155

Dosarul nr. 152g/2020